

Valokeilassa Kauneus & Terveys -lehden avustavien toimittajien yhteistyö toimeksiantajan kanssa

Nora Savolainen

Tekijä(t) Savolainen Nora	
Koulutusohjelma Journalismi	
Raportin/Opinnäytetyön nimi Valokeilassa Kauneus & Terveys -lehden avustavien toimittajien yhteistyö toimeksiantajan kanssa	Sivu- ja liitesivumäärä 27 + 2
<p>Työn toimeksiantaja on Kauneus & Terveys, joka on vuodesta 1956 ilmestynyt hyvinvointiin keskittyvä naisille suunnattu aikakauslehti.</p> <p>Opinnäytetyöni tarkoitus on kartoittaa Kauneus ja Terveys -lehden vakituisten toimittaja-avustajien kokemuksia työsuhteesta ja selvittää ja mitä kehitettävää siinä on.</p> <p>Teoriaosuudessa käyn läpi media-alan keskeisiä käsitteitä ja tarkastelen freelancereiden nykytilannetta. Sen jälkeen kerron toimeksiantajan odotuksista ja käyn läpi toimituspolitiikka ja lehden brändiä.</p> <p>Työn metodina on kvalitatiivinen, eli laadullinen kyselytutkimus ja laadullinen sisällönanalyysi. Toteutin tutkimuksen kyselylomakkeella, jonka keskeiset tutkimuskysymykset ovat: Miten journalistinen prosessi alkaen juttujen briiffauksesta, editoinnista ja palautteesta toimeksiantajan kanssa sujuu? Toinen kysymys on palkkiot ja niiden riittävyys.</p> <p>Keskeinen tulos on, että journalistinen prosessi toimeksiantajan kanssa sujuu pääosin hyvin. Kehitysehdotuksena toimeksiantajalle nousi esille palkkiot joita täytyisi tarkistaa. Suuri osa jutuista on avustajien tekemiä. Olisi kohtuullista, että palkkiot olisivat suositusten mukaisia.</p> <p>Toinen kehitysehdotus koskee juttupalautteita, joita voisi antaa enemmän. Esimerkiksi hyvin onnistuneen jutun lukijapalautteesta voisi laittaa palautetta suoraan toimittajalle. Verkkojulkaisussa palautetta voisi antaa vaikka kertomalla suurista lukijamääristä.</p>	
Asiasanat Freelancetoimittaja, editointi, palkkiot, journalismi, Kauneus & Terveys, aikakauslehti	

Sisällys

1 Johdanto	1
2 Käsitteet ja viitekehys.....	3
2.1 Kuka on freelancetoimittaja?	3
2.2 Freetyön yleistyminen,nykytilanne työmarkkinoilla ja palkkiot.....	5
3 Toimeksiantajan odotukset ja toimituspolitiikka	8
4 Tutkimusmenetelmän esittely	10
5 Tutkimustulokset, johtopäätökset ja kehitysehdotukset	12
6 Pohdinta ja yhteenveto.....	22
6.1 Avoimet kysymykset avustajille	23
6.2 Lähteet.....	25
Liitteet.....	27
Liite 1. Kirje haastateltaville	27
Liite 2. Haastattelukysymykset	29

1 Johdanto

Olin opintoihini kuuluvassa työharjoittelussa Kauneus & Terveys -lehdessä ja sinä aikana pohdin toimittaja-avustajien työsuhdetta. Heitähän ei toimituksessa näy, mutta kuitenkin valtaosa jutuista on heidän tekemiään. Toimituskokouksissa istui AD, päätoimittaja, toimintuspäälliköt ja muutama toimittaja, mutta ei avustajia.

Olen itsekin opintojeni ohella tehnyt freelancetoimittajan töitä. Se voi olla myös tilanteeni valmistumiseni jälkeen, jos haluamaani työtä vakituisena työsuhteisena toimittajana ei löydy.

Opinnäytetyöni toimeksiantaja on A-lehtien Kauneus & Terveys, joka on vuodesta 1956 ilmestynyt hyvinvointiin keskittyvä aikakauslehti. Lehden aiheita ovat terveys, hyvinvointi, kauneus, liikunta, ravitsemus ja ihmissuhteet. Lehden päätoimittaja on Ulla Veirto. Lehti ilmestyy 16 kertaa vuodessa.

Aune ja Yrjö Lyytikäinen perustivat A-lehdet vuonna 1933. A-lehdet on edelleen perheyhtiö ja saman suvun hallussa. A-lehdet konserni on suomalainen mediatalo, jonka muodostavat A-lehdet Oy, A-lehdet Dialogi Oy ja Finnish Design Shop Oy. Lisäksi A-lehdet Oy omistaa puolet Oma Terveys Oy:stä ja on vähemmistöosakkaana StyleRoom AB:ssa ja Sayduck Ltd:ssä. A-lehdet konsernin juuret ovat aikakauslehtien kustantamisessa.

Vuonna 2015 lehden levikki oli 52 514 ja lukijamäärä 223 000. Kauneusjaterveys.fi verkkosivuston viikkotavoittavuusluku on keskimäärin noin 112 000. Samana vuonna konsernin liikevaihto oli 100,8 miljoonaa euroa. Edellisenä vuonna liikevaihto oli 107.5 miljoonaa. A-lehdillä on 29 eri aikakauslehteä, joista tunnetuimpia ovat Apu, Avotakka, Eeva, Kauneus ja Terveys, Kotivinkki ja Tuulilasi.

Liikevaihto

Vertailun vuoksi muutamien muiden suurien mediakonsernien liikevaihdot vuodelta 2015:

A-lehtien konsernin liikevaihto oli siis **100,8 miljoonaa** vuonna 2015.

Sanoma -> liikevaihto **1716,6 miljoonaa** euroa

Almamedia -> liikevaihto **291.5** miljoonaa

Otavamedia -> liikevaihto **153,4** miljoonaa

Allermedia-> liikevaihto **40,1** miljoonaa

Opinnäytetyön tarkoituksena on selvittää Kauneus & Terveys lehden avustavien toimittajien työsuhdetta suhteessa toimeksiantajaan. Tutkimuksen tarkoitus on selvittää muun muassa: Miten avustajat kokevat työnsä? Onko esimerkiksi töiden määrä ja palkkaus riittävä? Entä millaista vaikutusta sillä on, että toimittajat työskentelevät ulkopuolella työyhteisön? Ovatko avustajat tyytyväisiä ja mitä mahdollista kehitettävää yhteistyössä heidän mielestään on?

Kiireisessä toimitustyössä ei ole aikaa tällaisten asioiden kartoittamiseen. Tutkimuksessa on kartoitettu työtyytyväisyyttä ja yhteistyön sujuvuutta, mikä kiinnostaa etenkin toimituspäälliköitä, jotka tekevät avustajien kanssa yhteistyötä.

Toimeksiantaja saa selvityksestä hyödyllistä tietoa, koska lehden laadun kannalta avustajien tyytyväisyys on tärkeää. Tulosten perusteella teen toimeksiantajalle ehdotuksia avustajasuhteiden kehittämiseksi.

2. Käsitteet ja viitekehys

2.1 Kuka on freelancetoimittaja?

Free lance tarkoittaa sananmukaisesti ”vapaa peitsi”. Sillä on tarkoitettu keskiajalla toimivia palkkasotureita ja sillä voidaan viitata journalismin vaikuttamisen mahdollisuuksiin ”kynä on miekkaa mahtavampi” (Kuutti, 2016).

Freelancetoimittaja tarkoittaa itsenäisesti työskentelevää freelancejournalistia, jolla on useita asiakkaita (Kuutti, 2016) Freelancerit ovat lehtitaloille merkittävä erityisosaamista edustava voimavara, jonka merkitys on muuttuvassa mediamaailmassa entisestään vahvistumassa (Freesopimuksen ABC,3). Suomen Journalistiliiton mukaan freet ovat pitkään olleet työssäkävivistä jäsenistä nopeimmin kasvava ryhmä. (Suomen Journalistiliitto, 2017.)

Työsuhde

Työsuhde määritellään (työsopimuslain 1 luvun 1§) mukaan seuraavasti: ”Kyseessä on työsuhde, jos työntekijä sitoutuu tekemään henkilökohtaisesti työtä työnantajan lukuun palkkaa tai muuta vastiketta vastaan työnantajan johdon ja valvonnan alaisena palkkaa tai muuta vastiketta vastaan.”

Freelancer-sopimuksia voidaan siis tehdä vain silloin, kun toimeksiantajan kumppanina on aidosti itsenäinen osapuoli. Freelancer määrää itse, kenelle, missä ja milloin hän juttunsa tekee, ja hänellä on vapaus tarjota palveluksiaan rajoituksetta eri toimeksiantajille.

Jos laissa mainitut edellytykset täyttyvät, kyseessä on työsuhde. Olipa työsuhteen muoto mikä tahansa, työsopimukseen on sovellettava työsopimuslakia. Samalla työsuhteen ehtoihin sovelletaan yleissitovaa lehdistön työehtosopimusta (Free-sopimuksen ABC, 4).

Aikakauslehti

Tilastokeskuksen määritelmän mukaan aikakauslehti on säännöllisesti, vähintään neljä kertaa vuodessa, ilmestyvä lehti, joka sisältää artikkeleita joko yleiseltä tai erikoistuneelta elämän alueelta (Tilastokeskus, 2017.)

Ensimmäinen suomalainen aikakauslehti ”Om konsten att rätt behaga” ilmestyi jo vuonna 1782. Tämä kasvatuksellinen, hyviä ominaisuuksia tähdentävä ja miellyttämisen taitoja opettava lehti oli suunnattu naisille (Aikakausmedia, 2017.)

Aikakauslehdet jakautuvat yleisesti käytössä olevan jaottelun mukaan seuraaviin pääluokkiin (Joukkoviestimet 2013, 65):

- Yleisölehdet, jonka alaryhmiä ovat esimerkiksi yleisaikakaus- ja perhelehdet, erikoislehdet ja harrastelehdet;

- Ammatti- ja järjestölehdet, jotka jaetaan aihealan mukaan useisiin alaryhmiin;
- Mieli- ja mielipidelehdet, joiden alaryhmiä ovat yhteiskunta ja politiikka, kulttuuri, uskonto sekä muut aatteelliset lehdet;
- Asiakas- ja yrityslehdet.

Journalistinen prosessi

Media Docin (Kuutti, 2012) mukaan journalistinen prosessi on toimitustyön eri vaiheita jäsentävä ja peräkkäinen (usein ideaalinen) prosessimalli. Työprosessiin kuuluvat aiheen valinta, tiedonhankinta, tietojen jäsentäminen, ja jutun kirjoittaminen ja kriittinen tarkastelu ennen jutun julkaisemista. Käytännössä journalistinen työprosessi ei useinkaan ole peräkkäinen, vaan sen eri vaiheet vuorottelevat.

Briiffaus

Freelancerin ja toimeksiantajan välillä käydään jutuntekoon liittyvä ohjeistaminen eli *briiffaus*. Siinä sovitaan jutun sisällöstä, pituudesta, näkökulmasta, tavoitteista ja usein myös palkkiosta.

Mikäli jutun tarjoaja on tuntematon tai juttu tilataan tuntemattomalta freelancerilta, ensimmäisen jutun briiffaus on ostajalle otollinen hetki juttua koskevien toiveiden ohella purkaa lyhyesti ulos lehtikonsepti, juttupaikan konsepti sekä lehdessä käytetty lukijan puhuttelutapa. Avaamalla lehden konseptia uudelle tekijälle, tai jos konseptissa on tapahtunut muutoksia päivittämällä muutokset myös vakituksille tekijöille ostaja voi pohjata omalta osaltaan yhteistä maaperää. (Pakkanen, 2011.)

Editointi

Editointi on tekstin hiomista ja useimmat jutut tarvitsevat ”toisia silmiä” ja käsittelyä, jotta lopputulos on selkokielen ja hyvä.

Töyryn mukaan editointi voidaan laajassa merkityksessä nähdä koko journalistisen työprosessin läpäisevänä työn suunnittelua ja kirjoittamista ohjaavana ja tukevana keinona sekä loppuvaiheen käsittelynä ja taiton viimeistelynä. Editoinnin tavoitteena on tukea kirjoittajia, huomioida lukijoiden tarpeet ja kiinnostus ja varmistaa, että työstettävä juttu on sille asetetun konseptin mukainen. (Kuisma, Rätty & Töyry 2008, 14, 22.)

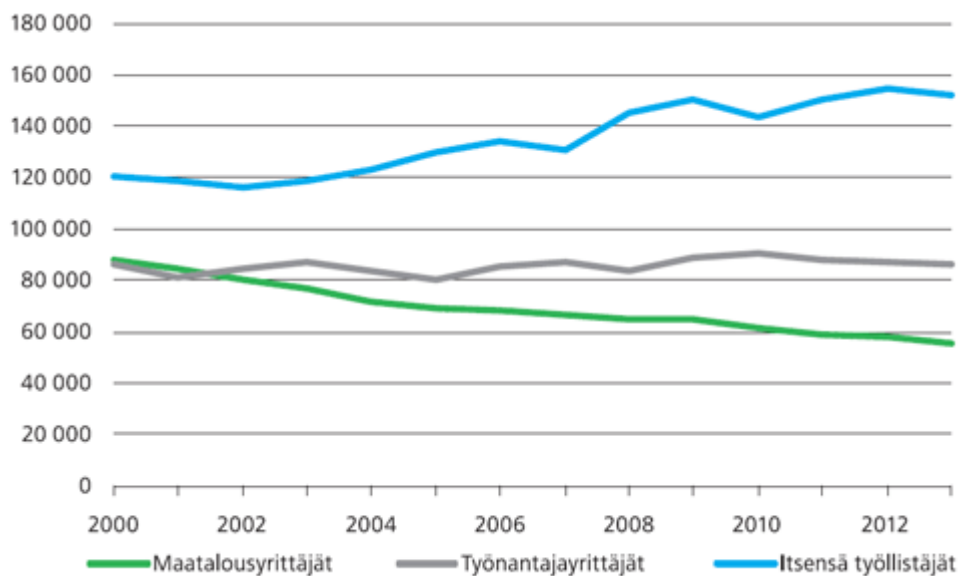
Nuoren toimittajan eloonjäämisoppaassa (Lintula, Valkama 2009, 211) kerrotaan, että nuorista toimittajista editointi tuntuu usein kurjalta ja herättää kysymyksen, miksei juttuni kelpaa sellaisenaan. Editoinnista ei kuitenkaan kannata mieltään pahoittaa. Se on ihan normaalikäytäntö ja myös kokeneiden kirjoittajien juttuja editoidaan.

Toimeksiantaja on lehtitalon tai lehden edustaja, joka voi tehdä toimeksiantosopimuksen freelancerin kanssa. Toimeksiantajat sanoma- ja aikakauslehdissä ovat yleensä päätoimittaja, toimituspäällikköjä, uutispäällikköjä, toimitussihteerejä tai tuottajan nimikkeellä toimivia henkilöitä. Sanomalehdissä ja suurissa aikakauslehdissä toimeksiantajia voi olla useita ja he voivat toimia useissa eri osastoissa. (Pakkanen 2011, 82.)

2.2 Freetyön yleistyminen, nykytilanne työmarkkinoilla ja palkkiot

Itsensä työllistäjien määrä on kasvanut tasaisesti viime vuosina, viimeisen 15 vuoden aikana yhteensä noin 37 000 hengellä.

Maatalousyrittäjät, työnantajyrittäjät ja itsensä työllistäjät Suomessa 2000–2013, 15–64-vuotiaat.*

*Kun mukaan lasketaan 65–74-vuotiaat, itsensä työllistäjien lukumäärä nousee noin 170 000:een.

Lähde: Työvoimatutkimus. Tilastokeskus

Journalistiliitossa on 15 000 jäsentä, joista 1300 on Suomen freelance-journalistit ry:n jäseniä. (Journalistiliitto 2017; Suomen Freelancejournalistit 2017.)

Freelance-jäseneksi pääsee, kun ei ole työsuhteessa ja ansaitsee yli puolet tuloistaan eri medioihin tehdystä journalistisesta työstä, sekä saavuttaa tällä työllä vähintään kaksi kolmasosaa alan peruspalkasta.

Suomen freelance-journalistit ry:n (SFJ) toiminnanjohtaja Anna Kähkönen kertoi, että liiton jäsenmäärä kasvaa noin 5-6 prosentin vuosivauhdilla (Kähkönen, 26.4.2017).

Palkkiot

Suomen freelancejournalistien liiton sivuilla (Suomen freelancejournalistit, 2017) freelancer määritellään seuraavasti: ”Freelancer on yrittäjä ja huolehtii itse sosiaaliturvastaan, työterveyshuollostaan, vakuutuksistaan ja eläketurvastaan. Kaikki tämä on laskettava mukaan palkkioihin. Lakisääteisen yrittäjäeläkkeen lisäksi laskutuksessa on huomioitava muun muassa työtilan vuokra, sähköt, verkkoyhteydet, kirjanpito, toimistotarvikkeet, laitteet ja ohjelmistot ja puhelinlaskut. Yltääkseen työsuhteisen journalistin keskikuukausiansioon, freelancerin olisi siis laskutettava työstään, kuten muidenkin yrittäjien. Sivukuluihin menee keskimäärin 50 prosenttia laskutuksesta”.

Suomen Journalistiliiton uusimman työmarkkinatutkimuksen (4/2016) mukaan Lehdistön työsuhteisten journalistien verotettava keskikuukausiansio on 3 724 euroa kuukaudessa.

Suomen freelancer liiton toiminnanjohtaja Anna Kähkösen mukaan freelancereiden palkkiot ovat kuitenkin kuukaudessa noin 1000 euroa huonommat kuin työsuhteisen kollegan (Kähkönen, 8.4.2017).

Palkkiot ovatkin herättäneet paljon keskustelua viime aikoina. Olin kuuntelemassa Suomen freelance-liiton järjestämää paneelikeskustelua freelancereiden palkkioista 8.4.2017 Villa Kivessä Helsingissä. Paneelikeskustelussa olivat mukana: toimituspäällikkö Heidi Kalmari Kotivinkistä, kuvapäällikkö Markku Niskanen Sanomista sekä vapaat journalistit Kaarina Hazard ja Irene Pakkanen.

Freelancereiden ansiokehitys on polkenut Kähkösen mukaan paikallaan vuodesta 2002 - 2012. Hinnastoon ei ole tehty inflaatiotarkistuksia, eli palkkiot ovat laskeneet. (Kähkönen, 8.4.2017.)

”Freelancerit ovat olennaisen tärkeää työvoimaa medialle, kuitenkin palkkiot vastaavat lähinnä harrastustoimintaa. Tilanne on johtanut siihen, että toimittajat ovat lähteneet pois journalismin parista ja siirtyneet tekemään töitä viestintätoimistoille, jotka maksavat paremmin” (Hazard, 8.4.2017.)

Mediatalojen edustajista sekä Kalmari, että Niskanen sanoivat ymmärtävänsä, että pelkästään heidän ”keikoillaan” ei elä, vaan töitä täytyy tehdä muillekin toimeksiantajille. Kennelläkään ei kuitenkaan ollut antaa vastauksia tai ratkaisuja palkkioiden vähyyteen ja siihen miten ja kuinka paljon töitä täytyisi tehdä, jotta sillä tulisi toimeen. Mediatalojen edustajilla tuntui olevan sellainen käsitys, että freelancereillä ”kaikki on tosi hyvin”.

Freelancereiltä puolelta nousi esiin myös sellainen epäkohta, että on mediataloja, jotka ovat tehneet viime aikoina hyvän tuloksen. Miksi kuitenkin freelancereille ei makseta bonuksia, kuten heidän työsuhteisille kollegoille? Iso osa työstä on kuitenkin tehty edullisten freelancereiden voimin.

Sanomien Markku Niskanen sanoi: ” Freelancerit näyttäytyvät johdon suunnasta pikemmin alihankkijoina, kuin yrittäjinä” (Niskanen, 8.4.2017).

Hazard haastoi paneelissa tämän ajatuksen: ”Ymmärrän, että se sieltä johdosta käsin näyttää tuolta. Tuo on kuitenkin vanhaa tehdas-Suomen ajattelua, jossa ”me olemme valtava tehdas, ja te niitä alihankkijoita.” Olemme kuitenkin industrialistisesti ajat sitten siirtyneet käsityöläiskulttuuriin, joka on tämä postteollinen maailma. Alihankkija-ajattelun pitäisi olla jo mennyttä ” (Hazard, 8.4.2017).

Yleisesti freelancerit olivat sitä mieltä, että rahasta täytyy puhua entistä avoimemmin. Kun palkkiot nostetaan esille ja näkyväksi, se voi osaltaan nostaa epäkohtia esille. Palkkaneuvotteluja kannattaisi uskaltaa käydä entistä rohkeammin.

3. Kauneus ja Terveys -lehden brändi ja toimituspolitiikka

Tässä luvussa avaan toimeksiantajani eli Kauneus ja Terveys -lehden brändiä ja toimituspolitiikkaa.

Toimituspolitiikka tarkoittaa yksittäisen tiedotusvälineen päämääriä ja tehtäviä eli toimitustapaa. Kuutin (Kuutti 2006, 234) mukaan se sisältää yrityksen julkisesti lausutut tai epävirallisesti hyväksytyt säännöt ja ohjeet eli talon tavat, jotka toimivat toimituksen suuntaviivoina suhtautumisessa erilaisiin juttuaiheisiin.

Kauneus & Terveys -lehden päätoimittaja Ulla Veirton (Veirto, 2017) mukaan: ”K&T on toimeliaan, aktiivisen ja uutuuksista innostuneen naisen käsikirja hyvään oloon. Lehti auttaa lukijaansa löytämään parhaat puolensa. Se tarjoaa vinkit ulkonäköön, terveyteen, treeniin ja painonhallintaan. Lehti on käytännönläheinen ja ratkaisukeskeinen. Se tarjoaa tietoa, tarinoita ja unelmia kauniissa paketissa.”

Veirto määrittelee (Veirto 1.3.2017) lehden toimituspolitiikan seuraavasti: ”Kauneusjuttuihin ja terveysjuttuihin toimivat hiukan eri kriteerit. Kauneuspuolella kuvan visuaalisuus voi olla se koko jutun ydin. Terveyspuolella luotettava lääketieteellinen tutkimustieto ja mielenkiintoiset, asian kannalta oleelliset haastateltavat ovat a ja o. Asioista puhutaan suoraan ja selkeästi.”

”Jokaisen kauneus- ja terveysjutun on oltava täyttä dynamiittia, kiinnostava, näytävä ja olennainen lukijalle. Jutun pitää olla niin hyvä, että sen haluaa lukea sellainkin ihminen, joka ei lähtökohtaisesti olisi aiheesta kiinnostunut” (Veirto, 1.3.2017.)

Minkälainen K&T on toimeksiantajana?

Toimeksiantajana Veirto kuvailee K&T haluavan luotettavilta, taitavilta ja tiedonhankintakykyisiltä avustajilta juttuja, jos aihe ja/tai haastateltava on erityisen hyvä.

”Teetämme tilauksena juttuja avustajilla, jotka olemme huomanneet hyviksi. Yksikin hyvin tehty juttu voi johtaa pidempään avustajasuhteeseen. Sovimme etukäteen varsin tarkasti, mitä haluamme jutussa olevan ja editoimme tänne tulevat jutut. Kukaan avustaja ei valitettavasti voi elättää itseään tekemällä vain meille töitä, vaan hänellä pitää olla myös muita toimeksiantajia ja työtä. Joudumme miettimään toimituskustannukset hyvin tarkkaan.” (Veirto 1.3.2017.)

Toimeksiantajan odotukset

Hyvä toimittaja on Veirton mukaan sellainen, jolla on kiinnostusta terveys- tai kauneusaiheeseen sekä hyvät pohjatiedot aihepiireistä.

"Avustajalla tulee olla hyvä tiedonhankkimiskyky, halu selvittää asioita pintaa syvem-
mältä, hankkia uutta tietoa ja arvioida haastateltavien sanomisten merkitystä luki-
joille sekä jopa sanomisten paikkansapitävyyttä" (Veirto 1.3.2017.)

Veirton mielestä avustajan on myös oltava hyvä kirjoittaja, joka osaa käyttää hyvää kieltä
ja kykenee koostamaan artikkeliin selkeän rakenteen sekä tehdä nämä kaikki Kauneus ja
Terveys -brändiin sopivalla tyyllillä.

"Avustajan on hyvä osoittaa, että seuraa jollakin tavalla KT:ta eli tietää, mihin on te-
kemässä/tarjoamassa töitä " (Veirto 1.3.2017.)

4. Tutkimusmenetelmän esittely

Valitsin tutkimusmenetelmäksi kvalitatiivisen, eli laadullisen tutkimuksen.

Tiedonkeruumenetelmänä on valitulle joukolle tehty kysely. Aineisto analysoidaan laadullisella sisällönanalyysillä.

Tutkimuskysymykset laadimme yhdessä toimeksiantajan kanssa avustaville toimittajille. Toimituspäällikkö halusi rajata tutkimuksen koskemaan säännöllisessä avustavassa suhteessa oleviin toimittajiin, joita on kymmenen. Satunnaisesti lehteen kirjoittavat toimittajat jätettiin kyselyn ulkopuolelle.

Kanasen mukaan (Kananen 2008,24) laadullinen tutkimus käyttää sanoja ja lauseita, kun taas määrällinen tutkimus perustuu lukuihin. Kvalitatiivisessa tutkimuksessa ei pyritä määrällisen tutkimuksen mukaisiin yleistyksiin. Tarkoituksena on ilmiön kuvaaminen, ymmärtäminen ja mielekkään tulkinnan antaminen. Laadullisen aineiston analyysi on syklinen prosessi, josta puuttuvat kvantitatiivisen tutkimuksen tiukat säännöt. Laadullisella tutkimuksella pyritään ilmiön syvälliseen ymmärtämiseen.

Kyselyyn valitsin puolistrukturoidut kysymykset, koska kaipasin vastauksia tiettyihin asioihin. Halusin varmistaa, että haastattelu etenee johdonmukaisesti. Uskon, ettei strukturoiduilla haastattelulla olisi saanut yhtä laajoja vastauksia. Lisäksi laadullinen kysely antaa joustavia keinoja aineiston analyysiin. Päätin myös, että haastateltavat saavat esiintyä nimettöminä.

Jos tutkitaan merkitysrakenteita, sitä miten ihmiset hahmottavat ja jäsentävät erilaisia asioita, aineistona tulee olla tekstiä, jossa he puhuvat omin sanoin, ei niin, että he joutuvat valitsemaan tutkijan jäsentämistä vastausvaihtoehdoista. (Alasuutari 2007,83.)

Hirsijärvi, Remes & Sajavaaran (2009,163) mukaan lähtökohtana kvalitatiivisessa tutkimuksessa on todellisen elämän kuvaaminen. Kvalitatiivisessa tutkimuksessa pyritään tutkimaan kohdetta mahdollisimman kokonaisvaltaisesti.

Mielestäni tämän tyyppiselle aineistolle sopii laadullinen tutkimus, jotta saan vapaammat kädet analysoida aineistoa. Laadin kysymykset yhteistyössä Kauneus & Terveys -lehden toimituspäällikkö Mari Karsikkaan kanssa.

Tutkimuskysymykset

Sain vakituisten avustavien toimittajien sähköpostiosoitteet toimituspäälliköltä. Lähetin haastattelukysymykset yhteensä 11:sta toimittajalle, eli koko perusjoukolle. Yksi heistä oli lopettanut, joten kokonaisjoukko on 10. Sain heti seuraavana päivänä ensimmäisen toimittajan vastaukset, sekä kiitoksen siitä, että tutkin tätä aihetta. Toisenkin vastauksen sain lähipäivinä. Sen jälkeen hiljeni. Lähetin vielä muistutuksen kahden viikon päivämäärän mentyä umpeen.

Vähän jälkijunassa ymmärsin pyytää toimitukselta jotain pientä yllätyslahjaa arvottavaksi vastanneiden kesken. Lahja luvattiin antaa, ja lähetin vielä kolmannen muistutuksen arvontamotivoinnin kera. Sen jälkeen sain vielä vastaukset muutamalta avustajalta. Yhteensä sain vastaukset kuudelta toimittaja-avustajalta.

Keskeiset kysymykset työssäni ovat:

1. Miten työsuhde suhteessa toimeksiantajaan sujuu? Millaisia toiveita tai parannusehdotuksia avustajilla on?
2. Onko työn palkkaus riittävä?

Kanasen (Kananen 2015,129) mukaan pienien aineistomäärien ollessa kyseessä pelkkä lukeminen on usein riittävä keino tuottaa/löytää ratkaisu.

Analysoin sisältöä siten, että tutkittavien henkilöiden kokemuksille ja näkökulmille jäi tilaa. Tuomi & Sarajärven (Tuomi & Sarajärvi 2002, 105) mukaan sisällönanalyysi on diskurssi-analyysin tapaan tekstianalyysia, jossa tarkastellaan jo valmiiksi tekstimuotoisia tai sellaiseksi muutettuja aineistoja. Tutkittavat tekstit voivat olla melkein mitä vain: kirjoja, päiväkirjoja, haastatteluita, puheita ja keskusteluita. Sisällönanalyysin avulla pyritään muodostamaan tutkittavasta ilmiöstä tiivistetty kuvaus, joka kytkee tulokset ilmiön laajempaan kontekstiin ja aihetta koskeviin muihin tutkimustuloksiin

5. Tutkimusaineisto -ja tulokset

Esittelen tässä luvussa tehdyn kyselyn tulokset. Avustajat on nimetty ”toimittaja A, B, C, D, E ja F.” Käyn kysymykset läpi yksi kerrallaan ja samalla pohdin ja analysoin niiden sisältöä.

Kysely lähetettiin 10:lle Kauneus & Terveys -lehden vakitukselle avustaja-toimittajalle. Eräs kyselyn saaneista kertoi, ettei millään ehdi vastata kyselyyn, koska lapsenvahdille täytyy maksaa palkkaa ja sinä aikana on hoidettava toimittajan työt. Vastauksia sain yhteensä kuudelta toimittajalta.

Lupasin kyselyssäni anonymiteetin, jotta he saisivat kertoa rehellisesti mielipiteensä. Koska joukko on suhteellisen pieni, en kerro heidän ikäänsä tunnistamisen mahdollisuuden vuoksi. Kaksi kyselyyn vastanneista ovat työskennelleet Kauneus & Terveys -lehden avustajina yli kymmenen vuotta, loput ovat toimineet avustajina 3–6 vuotta.

Kysymykset voidaan jaotella kahteen ryhmään.

1. Ensimmäisessä osiossa selvitetään avustajien tyytyväisyyttä toimeksiantajan yhteydenpitoon.
2. Toisessa osiossa käydään tarkemmin läpi journalistista prosessia; juttubriiffejä, editointia ja työskentelyeroja eri toimeksiantajien välillä sekä palkkausta.

1. Yhteydenpito toimeksiantajan kanssa

Listaan seuraavaksi tutkimuskysymykset ja käyn niitä läpi kysymys kerrallaan. Suurin osa vastasi tunnollisesti jokaiseen kysymykseen, yhdeltä oli jäänyt muutama kysymys tyhjäksi. Kokonaisuutena kuitenkin sain kattavat vastaukset kaikkiin kysymyksiin.

Haastattelukysymykset:

1. Kuinka pitkään olet työskennellyt Kauneus & Terveys -lehden avustajana?
 2. Mitä odotuksia sinulla on Kauneus & Terveys -lehdeltä toimeksiantajana?
- Yritykset, jotka sopeuttavat liikaa toimintaansa asiakkaiden tarpeiden mukaan, ajautuvat ennen pitkää toimimaan asiakkaiden armoilla. Tämä tarkoittaa sitä, että yritys ajautuu eri3.
- Ollaanko sinuun riittävän usein yhteydessä toimeksiantajan puolelta?

4. Kuinka paljon toimeksiantoja sinulla on (arviolta) kuukaudessa? Oletko tyytyväinen niiden määrään?
5. Miltä sinusta tuntuu, kun juttujasi editoidaan usein rankallakin kädellä?
6. Onko sinulla muitakin toimeksiantajia? Jos on, niin miten koet sen, että lehdillä on niin erilainen ääni?
 - a) Miten koet juttujen briiffaukset?
 - b) Rajoittaako tiukka ja konseptoitu briiffaus luovuuttasi?
 - c) Miten K&T briefit eroavat (mahdollisista) muiden toimeksiantajien briefeistä?
7. Kaipaanko enemmän toimeksiantajan aikaa? Esimerkiksi, että hän soittaisi sinulle juttujen briiffauksesta, tai olisi muutoin yhteydessä?
8. Toimittajan tunti-laskutus aikakauslehdillä pitäisi olla noin 60 euroa/tunti. Minkälaista palkkiota sinulle maksetaan? Oletko tyytyväinen siihen?
9. Ovatko juttu-ideasi menneet läpi? Miten koet sen, kun et ole kuulemassa sitä, mitä toimituksen sisällä puhutaan uusista aiheista?
10. Miten koet sen, että sinulla ei ole työyhteisöä?
11. Mitä arvostat ja mihin et ole tyytyväinen? Entä mitä muuta haluaisit sanoa?

Ollaanko sinuun riittävän usein yhteydessä toimeksiantajan puolelta?

Neljä avustajaa oli sitä mieltä, että yhteydenpito on riittävää ja hyvää. Loput eivät kritisoineet niinkään toimeksiantajan yhteydenpidon määrää, vaan sisältöä. Eli yhteydenpidolla viitattiin myös töiden määrään, joita selvästi halutaan lisää.

Voitaisiin tilata enemmänkin. Välillä tulee pitkiäkin taukoja (Toimittaja C.)

Kun juttu on tilattu, yhteydenpito on riittävää. Toki joskus voisi olla yhteydessä esimerkiksi ideointimielessä (Toimittaja D.)

Melko harvoin, mutta riittävän usein omaan tämänhetkiseen työtilanteeseeni nähden (Toimittaja F.)

Kaipaanko enemmän toimituspäällikön aikaa? Esimerkiksi, että hän soittaisi sinulle juttujen briiffauksesta tai olisi muutoin yhteydessä?

Yhteydenpidon määrä toimituspäällikön kanssa oli jokaisen mielestä riittävää ja mitään suurempaa tyytymättömyyttä ei ollut. Työhön liittyvissä pulmatilanteissa oli selvästi havaittavissa, että tällaisissa tilanteissa soittamista pidettiin hyvänä vaihtoehtona.

En ainakaan tällä hetkellä. Jos on joku kimurantti asia, on kiva, että siitä soitetaan. Tai jos juttuani pitäisi muuttaa tosi paljon, olisi kiva, että sellaisesta soitettaisiin. On myös kiva, että on tavannut ihmiset kasvotusten vaikka yhdenkin kerran, jos kyse on pitkäaikaisesta yhteistyöstä (Toimittaja B.)

Yhteydenpito on riittävää. Henkilökohtaiset tapaamiset silloin tällöin helpottavat ideointia ja yhteistyön sujuvuutta (Toimittaja D.)

Ei, en koe tarvitsevani enempää apua. Kysyn tarvittaessa (Toimittaja E.)

Kuinka paljon sinulla on toimeksiantoja kuukaudessa ja oletko tyytyväinen niiden määrään?

Viisi olivat sitä mieltä, että töitä voisi ja saisi olla enemmänkin, että he ottaisivat mielellään lisää töitä vastaan. Kuudes vastaaja oli tyytyväinen nykyiseen määrään, hänen toimeksiantojen kuukausi määrä poikkesikin selvästi muista. Eli lisätyöt olisivat selvästi tervetulleita.

Joinakin kuukausina toimeksiantoja voi olla useampi. Sitten on kuukausia, jolloin niitä ei ole yhtään. Enemmän olisi tietysti aina parempi, mutta olen ollut tyytyväinen toimeksiantojen määrään (Toimittaja A.)

Noin kuusi kuukaudessa. Olen tyytyväinen. KT on vakkariasiakas, jolle tykkään tehdä töitä. Yhteistyö sujuukin hyvin ja koen, että osaamistani arvostetaan (Toimittaja B.)

Viime aikoina on tullut taas muutamia tilauksia. Kuukauden sisään kaksi. Jossain vaiheessa tilaaminen oli säännöllisempääkin ja tein ainakin jutun kuussa. Mielelläni tekisin useamminkin ja pitempiä lukujuttuja (Toimittaja C.)

Juttuja tilataan sen mukaan miten ehdin ideoimaan niitä, eli vaihtelevasti. Olen tyytyväinen määrään, mutta voisin ottaa lehden itsensä ideoimia toimeksiantoja enemmänkin (Toimittaja D.)

Ei montaa, ehkä ennemminkin yksi muutaman kuukauden välein. Mielelläni tekisin lisääkin juttuja (Toimittaja E.)

Vähemmän kuin kerran kuussa eli muutaman kerran vuodessa. Juuri nyt tämä on sopivasti, jossain vaiheessa voisin haluta ehkä tehdä enemmänkin (Toimittaja F.)

Mitä odotuksia sinulla on Kauneus& Terveys-lehdeltä toimeksiantajana?

Kaikkien odotukset liittyivät hyvän yhteistyön jatkumiseen toimeksiantajan kanssa. Lisäksi liki jokaisen vastauksesta oli huomattavissa toiveita koskien palautetta ja arvostusta. Palautteen määrä koettiin selkeästi liian vähäiseksi.

Haastateltavien kokemus on samansuuntainen kuin Pakkasen tutkimuksessa. Pakkasen mukaan (Tiedonjyvä, 2012) freelancer ei juurikaan saa palautetta tekemistään jutuista, vaikka joskus freen juttu on valittu lehdessä lukijoiden äänestyksessä parhaimmaksi jutuksi. Yksi väitöstutkimukseen nimettömänä haastatelluista toteaa, että ”freetä ei mielletä osaavaksi yhteistyökumppaniksi, jolta myös toimitus voisi oppia paljonkin asioita.”

Odotan hyvää yhteistyötä, eli kohtuullista ripeyttä vastauksissa viesteihin tai vaikka juttuehdotuksiin (maksimi viikko ainakin jonkinlaiselle vastaukselle), hyviä juttubriiffejä, tarkoituksenmukaista editointia ja palkkioita, jotka vastaavat työmäärää. Jos jutustani tulee palautetta, toivon, että kuulen siitä (Toimittaja B.)

Minulle yrittäjänä kyseessä on normaali asiakassuhde, ja toivon että yhteistyötä ja freelancereiden työpanosta ylipäättään osataan arvostaa lehdessä (Toimittaja D.)

Että töitä riittäisi jatkossakin ja vanhoista hyviksi havaituista avustajista pidetään kiinni (kuten on pidetty tähän asti) (Toimittaja A.)

Jutun palauttamisen jälkeen toivon, että saan edes muutamalla sanalla palautteen jutusta. Palautetta olisi kiva saada enemmänkin, ja tosi mielelläni kuulisin palautetta jutustani myös lukijoilta, jos sellaista toimitukseen tulee (Toimittaja E.)

2. Journalistinen prosessi

Seuraavassa osiossa käyn läpi kysymyksiä, jotka koskevat journalistista prosessia. Eli juttubriiffejä, editointia ja työskentelyeroja eri toimeksiantajien välillä sekä palkkioita.

Onko sinulla muita toimeksiantajia? Jos on, miten koet sen, että lehdillä on niin erilainen ääni?

Kaikilla kuudella on muitakin toimeksiantajia Kauneus & Terveys -lehden rinnalla. Kaksi mainitsi määränkin, molemmilla on reilu kymmenen eri toimeksiantajaa.

Minulla on noin 10 vakituisempaa asiakasta, joista jokaisella oma äänensä ja tyylinsä. Freelancerin ammattitaitoon kuuluu tunnistaa tuo ääni ja kirjoittaa juttu sen mukaisesti (Toimittaja D.)

Jokaisen avustajan vastauksesta kävi selkeästi ilmi, että lehden erilaiset tyylit ja ”ääni” eivät ole mikään ongelma. Selvästi näkyy, että näillä avustajilla on vuosien aikana kehittynyt hyvä ammattitaito ja osaaminen. Kaikille oli muodostunut itsestäänselvydeksi se, että eri lehdillä on erilainen ääni ja brändi. Yksi heistä kertoi:

On muita. Lehtien ja asiakkaiden erilainen ääni on useamman vuoden yrittäjyyden jälkeen jo itsestäänselvyys. Se ei tunnu siis vaikealta. Olen kirjoittanut KT:hen niin pitkään, ettei oikean äänen hakeminen ole asia, jota pitäisi jatkuvasti miettiä. Taidan olla aika hyvä tunnistamaan eri medioiden äänen ja linjan ja se onkin mielestäni keskeistä ammattitaitoa, kun tekee töitä eri tahoille. Taidan olla aika hyvä tunnistamaan

eri medioiden äänen ja linjan ja se onkin mielestäni keskeistä ammattitaitoa, kun tekee töitä eri tahoille (Toimittaja B.)

Vankkaa ammattitaitoa kuvaa mielestäni myös seuraavien toimittajien vastaukset. Niistä käy ilmi harjaantuminen medioiden erilaisiin ääniin, sekä selviytyminen niiden haasteiden kanssa:

Se, että lehdillä on erilainen ääni, on itsestään selvää. Näin ollen voin tehdä samastakin aiheesta juttuja jokaiseen lehteen (Toimittaja A.)

On, yli 10 lehteä. Se on kivaa. Saa tehdä monenlaisia juttuja. Kun avustaa säännöllisemmin samaa lehteä, oppii nopeasti millaista juttua kaivataan (paitsi edellisen kysymyksen tilanne, jossa linja yhtäkkiä muuttuu paljonkin). Se on molemmille osapuolille mukava tilanne, koska työt sujuvat vaivattomasti (Toimittaja C.)

On. Uskon, että tunnen niiden lehtien äänen kuitenkin tarpeeksi hyvin, eikä sen toteuttaminen tuota ongelmia. Lisäksi luotan, että toimitus tarvittaessa viilaa pienet sävyt kuntoon (Toimittaja E.)

- a) Miten koet juttujen briiffaukset?**
- b) Rajoittaako tiukka ja konseptoitu briiffaus luovuuttasi?**
- c) Miten K&T briefit eroavat muiden toimeksiantajien briiffauksista?**

a) Miten koet juttujen briiffaukset?

Lähes jokainen haastateltava oli tyytyväinen juttujen briiffaukseen. Se on heidän mielestään selkeää, hyvää, riittävää ja toimii kaikin puolin hyvin.

K&T:stä olen saanut briiffit useimmiten kirjallisena, joskus mallijutun kera. On selkeää ja toimii hyvin! (Toimittaja F.)

Mitä tarkemmin juttu briiffataan, sen helpompi jutusta on saada lehden toiveita vastaava. Pitkän yhteistyön jälkeen briiffien tarkkuudella ei ole enää kovin suurta merkitystä. K&T:n briiffit ovat riittävät (Toimittaja D.)

Briiffit ovat hyviä! (Toimittaja B.)

Hyviä ja kattavia. Ei valitettavaa (Toimittaja E.)

b) Rajoittaako tiukka ja konseptoitu briiffaus luovuuttasi?

Kaikki ymmärsivät sen, että juttujen briiffit ovat suhteellisen tiukkoja ja raamit ovat tarkat. He ovat myös tottuneita siihen ja ymmärtävät alan vaatimukset ja lehden konseptin.

Ei, vaan se helpottaa työtä. Vaikeampaa olisi tehdä juttua, jonka tarkoitusta, näkökulmaa tai konseptia en ymmärrä (Toimittaja E.)

Muutama haastateltavista sanoi, että toki tiukka briiffaus myös jollain tavalla sitoo heidän työskentelyä.

Voi olla, että suhteellisen tiukka briiffaus estää kaiken sen potentiaalin ja osaamisen käytön, jota näillä toimittajilla olisi? Työn lopputulosta ajatellen toimeksiantajan saattaisi olla hyödyllistä antaa joskus entistä vapaammat kädet työn suunnitteluun.

Totta kai jollain tavalla, mutta en ajattele tekeväni mitään ihmeellisen luovaa työtä. Vastaan toimeksiantajan ja lukijoiden odotuksiin ja tavoitteeni on onnistua siinä (Toimittaja B.)

Rajoittaa toki. Olisi tietysti mukavaa voida arvioida vaikka jutun mitta haastattelun kestäessä, kun kuulee koko tarinan ja näkee sen potentiaalin. Usein syntyisi hienoja pitempiäkin juttuja, jotka sitten pitää pakottaa pieneen tilaan. Mutta ilmiö on olemassa melkein kaikissa asiakaslehdissä, joten siihen tietysti tottuukin (Toimittaja C.)

Ei, vaan se helpottaa työtä. Vaikeampaa olisi tehdä juttua, jonka tarkoitusta, näkökulmaa tai konseptia en ymmärrä (Toimittaja E.)

Ei sinänsä. Toki joskus olisi kiva kirjoittaa vapaammalla konseptilla, mutta sille on ehkä sitten muut paikkansa (Toimittaja F.)

c) Miten K&T briiffaukset eroavat muiden toimeksiantajien briiffeistä?

Kyselyssä kävi ilmi, että K&T briiffaukset koettiin tarkempina, kattavampina, yksityiskohtaisempina ja tunnetta painottavina. Osa koki, että se helpottaa työtä, toiset jonkunlaisena rajoitteena. Toisaalta ymmärrys siitä, että se kuuluu ”pelin henkeen” on luettavissa vastauksista.

Kirjoittavan toimittajan näkemyksiä voisi kuitenkin kuunnella entistä enemmän. Kuten aiemmin jo totean, niistä voisi löytyä sellaista potentiaalia, joka hyödyttäisi juttujen lopputulosta.

Ovat usein yksityiskohtaisempia. Ja tätä pidän oikein hyvänä asiana. Näin ei jouduta jälkikäteen tekemään ylimääräistä työtä, josta säästytään hyvällä briiffillä. (Toimittaja A.)

K&T:n jutuissa painotetaan tunnetta, joten sitä painotetaan myös briiffeissä. Joissakin lehdissä briiffilomake on hyvin tarkka, K&T:ssä vapaamuotoisempi. Molempi parempi (Toimittaja D.)

Ne antavat vähemmän tilaa omalle päätöksenteolle. Jutut ovat usein etukäteen hyvin tarkasti mietittyjä, mikä ei aina ole myönteinen juttu lopputuloksen kannalta (Toimittaja C.)

Ei sinänsä. Toki joskus olisi kiva kirjoittaa vapaammalla konseptilla, mutta sille on ehkä sitten muut paikkansa (Toimittaja F.)

Toimittaja E mainitsi, että hän on kohdannut myös K&T briiffeistä poikkeavia, vieläkin tarkempia briiffejä: ”Jotkut taas lähettävät kahden A4:sen verran tekstiä haastattelukysymyslistoineen. Se on jo melko tarkkaa ja rajoittavaakin, joten K&T:n tapa toimii minusta hienosti”.

Miltä sinusta tuntuu, kun juttujasi editoidaan joskus ”rankallakin” kädellä?

Kaikki olivat pääsääntöisesti ymmärtävällä kannalla juttujensa editoinnin suhteen. Se ymmärretään yhteistyöksi ja osaksi journalistista prosessia.

Rankalla kädellä editointi sai myös kritiikkiä. Oma persoonallinen ääni häviää, sisältö muuttuu – onko se aina tarpeellista?

Joskus on vaikea tunnistaa omaa tekstiään, kun sitä on pilkottu ja paloitetu ”raa’asti”. Joskus on myös vaikea ymmärtää, miksi näin on tehty: onko rankka editointi todellakin ollut tarpeellista. Kirjoittajan persoonallinen ote katoaa, kun editoidaan liikaa. Samalla myös haastattelun persoonallinen ääni häviää. Meillä jokaisella on tapamme ilmaista asioita ja käyttää kieltä; minusta se saisi myös näkyä, siinä määrin kuin mahdollista (Toimittaja A.)

Nettiin myöhemmin päätyneet versiot ovat parissa tapauksessa eronneet niin radikaalisti alkuperäisestä, että olisi tuntunut tarpeelliselta nähdä ne etukäteen (Toimittaja F.)

Kuuluu työnkuvaan, enkä ota siitä paineita. Joskus, kun toimituksessa muuttuu henkilökunta, muuttuu linjakin paljon. Silloin on todella vaikea ennakoida kirjoittaessaan, millaista tekstiä toivotaan. Välillä käsittely ei vastaa ollenkaan omaa ajatusta jutun luonteesta, mutta freen tehtävä on ottaa muutokset mukisematta vastaan (Toimittaja C.)

Ovatko juttuideasi menneet läpi? Miten koet sen, kun et ole kuulemassa, sitä mitä toimitusten sisällä puhutaan uusista aiheista?

Useampi haastateltavista sanoi, että juttuaiheet tulevat pääosin toimitukselta. Ne, jotka ovat aiheita tarjonneet itse, ovat myös ihan tyytyväisiä niiden läpimenoon. Valta-osa ei kokenut ongelmaksi sitä, että he ovat ”ulkotoimituksessa.” Toki mukana on myös pohdintaa siitä, että freelancerina olemisessa on pulmansa, kun ei tiedä mistä toimituksessa on keskusteltu.

Aika hyvin menevät läpi. Vuosien kokemus on opettanut, minkälaisia aiheita kannattaa tarjota. Tietysti olisi kiva olla keskustelemassa tulevista aiheista yhdessä toimituksen kanssa, se helpottaisi myös ideointia. Mutta pelkkä ei tai kyllä kiitos riittää myös (Toimittaja D.)

K&T:hen tekemieni juttujen aiheet ovat muistaakseni useimmiten tulleet toimituksen päästä. Tuntuu tosin, että minulle on osattu ehdottaa aiheita, jotka osuvat melko hyvin kiinnostuksiini. (Viime aikoina en ole ehtinyt juurikaan omia aiheita itse tarjotaan.) Freelancerina siinä on toki aina pulmansa, kun ei tiedä, mistä aiheista toimituksessa on jo keskusteltu (Toimittaja F.)

Osa menee, osa ei. Palautetta olisi kiva saada tietysti aina enemmän! Mutta en haluaisikaan käydä toimituskokouksissa mitenkään vakiona kyläilemässä, kun ei niistä voi oikein laskuttaa (Toimittaja B.)

Toimittajan tuntilaskutus aikakauslehdillä on journalistiliiton suositusten mukaan noin 60 euroa/tunti. Minkälaista palkkiota sinulle maksetaan ja oletko tyytyväinen siihen?

Palkkiot ovat kaikessa hiljaisuudessa laskeneet. Kuten luvussa 2.2 viittaan: yltääkseen työsuhteisen journalistin kuukausiansioihin, freelancerin olisi hyvä laskuttaa työstään kuten muutkin yrittäjät.

Miltei jokainen haastateltavista kertoi, että palkkio ei vastaa suositusta eikä työmäärää. Ja että palkkiot ovat laskeneet.

Palkkiot eivät noudata 60 e/tunti periaatetta, kuten eivät muidenkaan aikakauslehtien palkkiot. Koen, etten voi tehdä tätä työtä, jos vaadin asianmukaista palkkiota. Tämä on siis kahdesta pahasta vähemmän paha. (Toimittaja E.)

Samansuuntaista pelkoa tuli esille myös Pakkasen tutkimuksessa (Pakkanen, 23). Siinä kävi ilmi, että freelancerit raportoivat pelkäävänsä asiakkuussuhteen katkeamista, jos he vaativat asiallisia palkkioita, kulujen sisällyttämistä palkkioihin tai palkkioiden maksamista ajallaan (Pakkanen 2011,23).

Toimittaja C kertoi: ”K & T maksaa tällä hetkellä asiakkaistani matalinta palkkaa, ainakin lyhyissä jutuissa. Joko jutut ovat lyhentyneet tai palkat laskeneet. En ole täysin tyytyväinen tilanteeseen.”

Tyytyvätkö erityisesti naiset helpommin oloihinsa, kun vielä tänä päivänäkin useat naisvaltaiset alat ovat huonosti palkattuja? Kaupanteossa täytyisi olla hieman kova ja vaativa.

Myötätuntoa ”medioiden budjettipaineisiin” sen sijaan löytyi:

Lasken oman työni tuon 60 euron mukaan. KT:n palkkiot eivät ole valitettavasti erityisen hyvät. Varsinkin verkkojutuissa palkkiot ovat hyvin pienet. Tilaajat tietävät sen varmaan itsekkin ja ymmärrän, että medioilla on budjettipaineita. Palkkion ja työmäärän kohtaaminen vaihtelee hieman eri juttujen välillä. Jos kokisin, etteivät palkkiot kohtaa ollenkaan työmäärää, en toki tekisi KT:lle paljon töitä (Toimittaja B.)

Palkkioiden pieneneminen on kuitenkin vaikuttanut ajoittain työmotivaatioon, koska avustajilla on muitakin toimeksiantajia. Olisi siis myös toimeksiantajan etu tarkastaa palkkioiden määriä.

Palkkiotaso K&T:ssä on valitettavasti laskenut viime aikoina niin paljon, ettei henkilöjuttuun palkkio enää vastaa työmäärää. Tämä on vaikuttanut motivaatiooni tarjota ideoitani ensisijaisesti heille (Toimittaja D.)

Palkkioasiaa on tosi vaikea laskea/komentoida ihan yksioikoisesti, koska samanmittaiset jutut samalle juttupaikallekin voivat vaatia lopulta eri määrän työtä. Itse pyrin laskemaan kokonaistuloni niin, että tilanne lopulta tasaantuu kohtuulliseksi – joskus isokin juttu syntyy nopeammin, joskus pieni pätkä vie enemmän aikaa. Useampia kuin yhden haastateltavan vaativissa jutuissa tuntuu kyllä joskus, että palkkiotaso saisi olla parempi. Jutun mitta kun ei yksinään ratkaise työmäärää (Toimittaja F.)

Miten koet sen, että sinulla ei ole työyhteisöä?

Muutamalla vastanneista on yhteistyöhuone, jossa he tapaavat muitakin ihmisiä. Vastauksista ilmenee, että työyhteisön puute aiheuttaa: yksinäisyyttä, tarvetta jakamiseen ja ideoiden pallotteluun jonkun kanssa ja ylipäänsä sosiaalisten kontaktien kaipausta.

Tämä on tottumiskysymys! En kaipaa yhteisöä kuin satunnaisesti. Joskus olisi toki hauska pallotella ideoita toisen kanssa tai purkaa työhön liittyviä murheita (Toimittaja A.)

Toki aina välillä rassaa, etten tee kiinteää yhteistyötä minkään tietyn tiimin jäsenenä (Toimittaja B.)

Aiemmin olin jaetulla työhuoneella, jonka porukka toimi työyhteisönäni, vaikka kaikki tekivätkin omia juttujaan. Nyt työhuone on tauolla, joten tällä hetkellä yksin puurtaminen on vähän tylsää (Toimittaja E.)

Myönteistäkin sanottavaa löytyy työyhteisön puutteesta. On omaa tilaa ja rauhaa ja päätösvaltaa omasta aikataulusta.

Yksin työskentely enimmäkseen sopii minulle. Kun tekee töitä useammalle lehdelle, on toisaalta monta erityyppistä kontaktia erilaisiin toimituksiin, mikä on myös rikkaus (Toimittaja F.)

Yksi haastateltava kertoi korvaavansa puuttuvaa työyhteisöä vapaa-ajallaan muun muassa yhdistystoiminnalla.

Johtopäätökset ja kehitysehdotukset toimeksiantajalle

Yhteistyö K&T kanssa sujuu kaikkien avustajien mielestä pääosin hyvin. Kyselyssä selkeästi esille nousseet epäkohdat liittyvät palkkioiden määrään ja palautteen vähäisyyteen. Myös tekstien ajoittainen melko iso sisällön muuttaminen herätti jonkin verran huolta. Yksi haastateltava mainitsi huolensa siitä, ettei etenkin verkkojuttujen sisältö pinnallistuisi liikaa.

Palkkaus:

Nämä yksin työskentelevät joutuvat huolehtimaan niin monesta itse. Sen lisäksi, että heillä ei ole työyhteisöä, heidän toimenkuvansa on monipuolinen. He kantavat oman toimensa ohella talousvastuuta, ovat oma johtajansa ja alainen samalla, huolehtivat työtilansa, usein jopa siivoavat sen itse. Toisin kuin vakituiset kollegansa, heillä on aivan erilainen vastuu hartioillaan. Heillä on elanto paloina ja elämä pätkissä. Olisi kohtuullista ja oikein, että palkkaus olisi oikeudenmukainen. Avustavien toimittajien työpanos on kuitenkin merkittävä osa lehden lopputulosta.

Palautteen antaminen: Toimeksiantajan odotetaan antavan palautetta jutuista. Kun ympärillä ei ole työyhteisöä ja spontaania palautetta, sitä olisi hyvä saada muulla tavalla. Esimerkiksi verkkojutuissa seurataan päivittäisiä lukijamääriä. Jos jutulla on erityisen paljon lukijoita, tämä olisi kannustava tieto myös jutun kirjoittajalle.

Lukijapalautteen yhteydessä toimeksiantaja voisi antaa kiitosta suoraan jutun kirjoittaneelle toimittajalle. Yksi kyselyn saaneista toimittajista kertoi, että hän lukee yleensä lehden yleisönosastolta, että hänen juttunsa on valittu lehden parhaaksi.

6. Yhteenveto ja pohdinta

Tutkimuksen luotettavuus

Laadullinen tutkimus koski koko lehden avustajajoukkoa ja vastaukset olivat melko samansuuntaisia. Tästä voi päätellä, että tulos antaa osviittaa myös laajemmin freelancereiden nykytilanteesta. Etenkin palkkiot olivat selkeä huolenaihe, niin kuin yleisemminkin on freelancereiden keskuudessa.

Oliko kyselytutkimus sitten hyvä menetelmä saada vastaus tutkimuskysymyksiin? Tai olivatko kaikki kysymykset relevantteja? Kysymyksiä oli kyllä määrällisesti paljon. Toimittajien kiireiden ja ajanpuutteen vuoksi voi olla, että suurempi määrä kysymyksiä olisi saattanut vaikuttaa vastausprosenttiin laskevasti. Ja tein osan kysymyksistä yhdessä toimeksiantajan kanssa, joten kysymykset vastasivat heidän tarpeisiin. Pohdin myös, olisiko joukossa voinut olla määrällisiä kysymyksiä? Tutkittava joukko oli niin pieni, että päädyin osittain siksikin laadulliseen kyselyyn.

Kyselyn tulokset avasivat ikkunaa näiden vuosien ammattitaidon omaavien toimittajien työhön ja kokemuksiin. Siitä "ikkunasta" näkyi muun muassa tyytymättömyys palkkaukseen, mikä on iso ongelma freemarkkinoilla.

Pohdin myös sitä, millaisella näköalapaikalla nämä monitaiturit työskentelevät. He toimivat lukuisten eri työyhteisöjen kanssa ja heillä on laajat verkostot, ihmiset ja lähteet ja tämän mukana suuri määrä tietoa. Verrattuna vakituisesti saman lehden toimituksessa työskenteleviin toimittajiin näiden freelance-toimittajien työ vaatii aivan toisenlaista osaamista. Heidän on hallittava lukuisten erilaisten medioiden juttutyypit, vaatimukset, toimituspolitiikat, työskentelytavat, brändit, ja lehtien erilaiset äänet. He ovat kehittyneet taitaviksi ja osaavat hakea tietoa ja näkökulmia ja kirjoittaa näiden kymmenien eri medioiden vaatimusten mukaisesti. Kaiken lisäksi tämä ammattitaitoinen joukko joutuu työskentelemään epävarmoissa ja ennakoimattomissa olosuhteissa.

Arvostetaanko siis avustavien toimittajien työtä? Ainakin palkkauksen näkökulmasta voi vetää johtopäätöksen, että ei arvosteta. He saavat keskimäärin tuhat euroa vähemmän palkkaa kuukaudessa, kuin vakituisessa työsuhteessa olevat kollegansa.

Lukuun ottamatta palkkausta jokainen haastattelemani Kauneus & Terveys -lehden avustava toimittaja on kuitenkin tyytyväinen yhteistyöhön toimeksiantajan kanssa. Journalistinen prosessi sujuu hyvin. Kukaan haastatelluista ei kokenut, että täytyisi olla lisää aikaa esimerkiksi tapaamisille toimeksiantajan kanssa. Yhteydenottojen määrä on kaikkien mielestä riittävä ja hyvä ja kohtelu on ystävällistä.

Toimituspäälliköiden ohjeistukset koetaan hyvänä ja selkeänä. Briiffaukset toimivat siis hyvin, ja niistä muodostuu hyvä tukiranka työlle. Useampi kokee, että niin sanottua turhaa työtä ei tule, koska ohjeistukset ovat selkeitä ja monipuolisia.

Juttujen editoinnit ymmärretään osana prosessia, ainoastaan satunnaisesti on joskus tunnut, että juttua on muutettu liikaa. Pääsääntöisesti kuitenkin tässäkään ei koeta ongelmia, ja editointi ymmärretään välttämättömänä osana toimitusprosessia.

Oman oppimisen arviointi

Oman oppimiseni kannalta pidän koko prosessia hyödyllisenä. Teoriapohjaa varten lukemani lähdeaineistot olivat kiinnostavia, ja innostuin lähdekirjoista ja hankin niitä tietoperustaa varten ehkä liikaakin. Erityisesti alan palkkaus jäi prosessin aikana mietityttämään. Paaneelikeskustelu freelancereiden palkkioista Villa Kivessä 8.4.2017 osoitti, että tutkimustulokseni on linjassa yleisen trendin kanssa.

6.1 Avoimet kysymykset

Kysyin vielä kysymyspatteriston loppuksi seuraavat avoimet kysymykset.

Mitä arvostat ja mihin et ole tyytyväinen? Entä mitä muuta haluaisit sanoa?

Arvostan hyvää ja laadukasta lehteä, hyviä juttuja ja ammattitaitoista väkeä niitä tekemässä. Arvostan myös palautetta, mutta sitä kuulee aika harvoin. Yleensä luen lehden yleisöpalstalta, kun tekemäni juttu on valittu lehden parhaaksi. Se tuntuu aina kivalta ja kannustavalta, mutta kiitosta olisi mukava kuulla joskus esimiehiltäkin. Toisaalta tiedän, että mikään ei mene lehteen, elleivät he ole tyytyväisiä. Arvostan myös rakentavaa kritiikkiä, jota tulee vastaan editointivaiheessa. Kaiken kaikkiaan olen tyytyväinen vuosia jatkuneeseen avustajasuhteeseen (Toimittaja A.)

Arvostan enimmäkseen tosi hyvin toiminutta kommunikaatiota – yhteistyö on sujunut selkeästi ja viesteihin vastataan nopeasti ja ystävällisesti. Aiemmin mainitsemani nettiasia tosin on sellainen, jota olen miettinyt mutta josta en ole ehtinyt alkaa napista: olisi kiva tietää etukäteen siitä, jos juttu julkaistaan uudelleen kovin erilaisena. En siis tarkoita netissä julkaisua tai uudelleenkäyttöä sinänsä, vaan merkittävästi muokattua tai uusiksi kirjoitettua versiota, joka kuitenkin on alkuperäisen kirjoittajan nimissä (Toimittaja F.)

Yhteistyössä arvostan, että minuun suhtaudutaan ystävällisesti ja kunnioittavasti. Olisi kurja kokea esimerkiksi, että tilaaja ajattelee, että olen huono toimittaja, kun olen free. Palkkioita saisi kyllä nostaa ja lukijapalautteesta olisi kiva saada enemmän tietoa. KT on minulle hyvä asiakas. Ihmiset ovat mukavia, yhteistyö sujuu hyvin ja lehden aiheet kiinnostavat minua myös henkilökohtaisesti (Toimittaja B.)

Arvostan ystävällistä kohtelua ja mahdollisuutta kirjoittaa syvällisiä juttuja. Palkkioihin ei voi olla kovin tyytyväinen. Myös juttujen aiheet ovat muuttuneet viime aikoina aika sensaatiohakuiseksi, mikä on tuntunut itselleni vieraalta (Toimittaja D.)

Näistä vastauksista on myös nähtävissä, että avustajat pääosin arvostavat yhteistyötä toimiksiantajan kanssa. Itse lehti saa arvostusta, sen aihealueet ovat kiinnostavia myös henkilökohtaisesti. Esille nousi myös se, että hieman ikävänä asiana koettiin se, kun juttuja muutetaan kovin erilaisiksi ja sitten ne julkaistaan kertomatta jutun muuttumisesta tekijälle itselleen.

Kaikkienensa toimituksen kohtelu koettiin ystävällisenä ja kunnioittavana. Kuten yllä avoimien kysymysten analyysissä jo mainitsin; kun lukijapalautetta tulee, niistä kaivattaisiin tietoa toimeksiantajalta. Verkon puolella palaute ja kannustin voisi olla esimerkiksi tietoa jutun kirjoittaneelle toimittajalle siitä, että nettijutulla on ollut erityisen paljon lukijoita.

6.2 Lähteet:

Sirkka Hirsijärvi, Pirkko Remes, Paula Sajavaara 2009. Tutki ja kirjoita. Kariston Kirjapaino Oy, Hämeenlinna.

Jokinen Heikki 2014. Vapauden valtakunta, freelancejournalistin opas. Journalistiliitto ry, Lönnberg, Helsinki.

Jorma Kananen 2015. Opinnäytetyön kirjoittajan opas. Suomen yliopistopaino OY Juvenes Print, Jyväskylä.

Heikki Kuutti, 2006. Uusi mediasanasto. Gummerus Kirjapaino Oy. Jyväskylä.

Anni Lintula, Meri Valkama 2009. Nuoren toimittajan eloonjäämisopas. Gummerus kirjapaino Oy. Jyväskylä.

Jouni Tuomi, Anneli Sarajärvi 2013. Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. Kustannusosakeyhtiö Tammi. Helsinki.

Töyry Maija, Rätty Panu, Kuisma, Kristiina 2008. Editointi aikakauslehdessä. Taideteollinen korkeakoulu: IADE Suomen taideyliopistojen koulutus- ja kehittämisinstituutti, Helsinki.

Haastattelut:

Hazard, K. 8.4.2017. Vapaa journalisti. Suomen freelance-journalistit Ry:n vuosikokous paneelikeskustelu. Villa Kivi. Helsinki

Niskanen, M. 8.4.2017. Kuvapääällikkö. Sanomat. Suomen freelance-journalistit Ry:n vuosikokous paneelikeskustelu. Villa Kivi. Helsinki

Kalmari, H. 8.4.2017. Toimituspääällikkö. Kotivinkki. Suomen freelance-journalistit Ry:n vuosikokous paneelikeskustelu. Villa Kivi. Helsinki

Veirto, U. 1.3.2017. Päätoimittaja. Kauneus & Terveys. Sähköposti.

Internetlähteet:

Aikakausmedia, mediakasvatus. Luettavissa: (<http://www.aikakauslehdet.fi/Etusivu/Media-kasvatus/Oppimateriaalit/Asiaa-aikakauslehdesta/>) Luettu: 15.2.2017.

Allermedia. Luettavissa: <https://www.asiakastieto.fi/yritykset/fi/aller-media-oy/08722382/taloustiedot>. Luettu 28.4.2017

Almamedia. Luettavissa: <http://www.almamedia.fi/uutishuone/uutinen/12-02-2016-almamedian-tilinp%C3%A4%C3%A4t%C3%B6stiedote-2015-liikevoitto-ilman-kertaluonteisia-eri%C3%A4-kasvoi-osakekohtainen-tulos-laski-kertaerist%C3%A4-johtuen>. Luettu 28.4.2017.

A-lehdet. Luettavissa: <http://www.a-lehdet.fi/tietoa-meista/konsernin-rakenne-ja-vastuuhenkilot> .Luettu 2.3.2017

Finlex. Työsopimuslaki. Luettavissa: <http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2001/20010055>. Luettu 21.2.2017

Free-sopimuksen ABC, Suomen Journalistiliitto ry ja Viestintätyönantajat ry. Luettavissa: http://uusi.freet.fi/wp-content/uploads/2013/04/ABC_freesopimus1.pdf. Luettu 15.2.2017

Mediasanasto, Heikki Kuutti, Media Doc Oy. Luettavissa: <http://www.mediadoc.fi/pdf/T.pdf>. Luettu 9.3.2017

Otavamedia. Luettavissa: <https://otavamedia.fi/tietoa-meista/otavamedia-vahva-suomalainen-mediatalo/>. Luettu 28.4.2017

Pakkanen, I. 2011. Käydään juttukauppaa – Freelancerin ja ostajan kohtaamisia journalismin kauppapaikalla. Jyväskylä. Luettavissa: <https://jyx.jyu.fi/dspace/bitstream/handle/123456789/36971/9789513944766.pdf?sequence=1>. Luettu: 21.2.2017

Sanoma. Luettavissa: <https://www.sanoma.com/fi/uutiset/sanomansuositulos-2015-mallit-liset-odotukset-ylittyivat>. Luettu 2.3.2017

Suomen freelance-journalistit. Luettavissa: <http://www.freet.fi/> Luettu 15.2.2017

Suomen freelance-journalistit. Luettavissa: <http://www.freet.fi/palkkiot-ja-sopimukset/miten-free-journalisti-hinnoittelee-tyonsa/>. Luettu 15.3.2017

Tilastokeskus. Luettavissa:”(<http://www.stat.fi/meta/kas/aikakauslehti.html>). Luettu 1.3.2017

Tilastokeskus. Luettavissa: http://www.stat.fi/ajk/tiedotteet/2014/uutinen_006_2014-02-13.html#_ga=1.185608621.504043222.1488382319. Luettu 1.3.2017

Tilastokeskus. Luettavissa:
http://www.stat.fi/tup/julkaisut/tiedostot/julkaisuluetelo/yklt_jvie_201300_2013_10433_net.pdf. Luettu 8.3.2017.

Tiedonjyvä. Luettavissa: <https://www.jyu.fi/tiedonjyva/arkisto/2012/tekstit/ammattiosaaminen-on-kilpailutekija-freelancereiden-kauppapaikalla>. Luettu 15.3.2017

Liitteet:

Kirje haastateltaville

Hei!

Teen opinnäytetyötä Kauneus & Terveys-lehden avustajasopimuksella työskentelevien toimittajien työ-olosuhteista. Tarkoituksena on selvittää, miten koet, että yhteistyö suhteessa toimeksiantajaan sujuu?

Mahdolliset kehittämistarpeet, (sekä ruusut että risut) tuloksista vien toimeksiantajalle. Tällaiselle ei kiireisessä toimituksessa muutoin välttämättä ole aikaa!

Pyydän sinua täyttämään vapaamuotoisen kyselyn, mihin ei tulla julkaisemaan nimeäsi, vaan kaikkiin vastauksiin tulee ainoastaan nimimerkki.

Palautatko vastaukset minulle 21.2.2017 mennessä.

Lämmin kiitos yhteistyöstä!

Kysymykset löydät liitteestä.

Ystävällisin terveisin Nora Savolainen

Haastattelukysymykset

1. Kuinka pitkään olet työskennellyt Kauneus & Terveys -lehden avustajana?
2. Mitä odotuksia sinulla on Kauneus & Terveys -lehdeltä toimeksiantajana?
3. Ollaanko sinuun riittävän usein yhteydessä toimeksiantajan puolelta?
4. Kuinka paljon toimeksiantoja sinulla on (arviolta) kuukaudessa? Oletko tyytyväinen niiden määrään?
5. Miltä sinusta tuntuu, kun juttujasi editoidaan usein rankallakin kädellä?
6. Onko sinulla muitakin toimeksiantajia? Jos on, niin miten koet sen, että lehdillä on niin erilainen ääni?
 - a) Miten koet juttujen briiffaukset?
 - b) Rajoittaako tiukka ja konseptoitu briiffaus luovuuttasi?
 - c) Miten K&T briefit eroavat (mahdollisista) muiden toimeksiantajien briefeistä?
7. Kaipaanko enemmän toimeksiantajan aikaa? Esimerkiksi, että hän soittaisi sinulle juttujen briiffauksesta, tai olisi muutoin yhteydessä?
8. Toimittajan tuntilaskutus aikakauslehdillä pitäisi olla noin 60 euroa/tunti. Minkälaista palkkiota sinulle maksetaan? Oletko tyytyväinen siihen?
9. Ovatko juttu-ideasi menneet läpi? Miten koet sen, kun et ole kuulemassa sitä, mitä toimituksen sisällä puhutaan uusista aiheista?
10. Miten koet sen, että sinulla ei ole työyhteisöä?
11. Mitä arvostat ja mihin et ole tyytyväinen? Entä mitä muuta haluaisit sanoa?